

Hemşireliğin savunuculuk rolünü güçlendirmede bir strateji: Dillendirme eğitimi

A strategy to strengthen the advocacy role of nursing: Speaking up training

Özge Genç¹, Nurcan Çalışkan²

¹Ankara Etlik Şehir Hastanesi, Eğitim Birimi, Ankara, ozgeyalcin0609@gmail.com, 0000-0001-7493-1279

²Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları ABD, Ankara, yildirim.nurcan@gmail.com, 0000-0002-4611-2230

Anahtar Kelimeler:
İletişim, Hasta Savunuculuğu,
Hemşirelik Eğitimi, Hasta
Güvenliği, Dillendirme

Key Words:
Communication, Patient
Advocacy, Nursing Education,
Patient Safety, Speak Up

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Ankara Etlik Şehir Hastanesi, Eğitim Birimi, Ankara, ozgeyalcin0609@gmail.com, 0000-0001-7493-1279

DOI:
10.52880/sagakaderg.1651208

Gönderme Tarihi/Received Date:
04.03.2025

Kabul Tarihi/Accepted Date:
26.07.2025

Yayımlanma Tarihi/Published Online:
30.09.2025

ÖZ

Hasta savunuculuğu çağdaş hemşirelik rollerinin temel bir parçasıdır. Profesyonel ekip içerisinde yer alan hemşireler hastaların savunuculuğunu yaparken, zarar vermeme, özerklik gibi hemşirelik mesleğinin etik ilkelerini göz önünde bulundurlar. Ayrıca, savunuculuk rolü hemşireler için iddialı, açık ve sorgulayıcı bir iletişim gerektirir. Kaliteli ve güvenli bakımın sürdürülmesinde kritik bir noktada görev alan hemşireler dillendirme davranışı sergileyerek hastalar üzerinde meydana gelebilecek olumsuz olayların önüne geçebilirler. Hemşireler için dillendirme, klinik ortamda olası hatalı kararların ve endişelerin etkili bir şekilde sorgulama yeteneğini gösterir. Bu doğrultuda hemşireler ve hemşirelik öğrencilerinin savunuculuk rollerini güçlendirmelerinde, eğitim müfredatı ve programlarında dillendirme eğitime yer verilmelidir. Bu derlemede güncel veriler ve beklentiler ışığında; klinik, yönetici ve akademisyen hemşirelere, bakımda kalite ve güvenliği sağlamada hemşirelerin savunuculuk yönünün sorumluluğu dillendirme eğitimleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Derlemenin amacı; hemşirenin savunuculuk rolü ile dillendirme davranışları arasındaki ilişki hakkında bakış açısı sunmak ve olası sağlık bakım çıktılarına yansımalarına dikkat çekmektir. Hemşirelerin sorgulayıcı ve savunucu bir bakış açısı kazanmaları ve bunları sağlayabilmek için dillendirme becerilerinin geliştirilmesi gerektiğinin önemine değinilerek konuya ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

ABSTRACT

Patient advocacy is a fundamental part of contemporary nursing roles. Nurses within the professional team consider the ethical principles of the nursing profession, such as non-maleficence and autonomy, while advocating for patients. In addition, the advocacy role requires assertive, open, and questioning communication among nurses. For nurses, voicing indicates the ability to effectively question possible erroneous decisions and concerns in the clinical environment. Nurses, who are at a critical point in maintaining quality and safe care, can prevent adverse events that may occur in patients by exhibiting voicing behaviour. In this context, nurses and nursing students should include voicing training as a part of their education programs in order to strengthen their advocacy roles. In this review, in the light of current data and expectations, the responsibility of nurses' advocacy aspect in ensuring quality and safety in care was evaluated within the framework of voicing training for clinical, manager and academic nurses. The review aims to present a perspective on the relationship between the nurse's advocacy role and voicing behaviours and draw attention to its reflection on possible healthcare outcomes. The importance of nurses gaining a questioning and defensive perspective and developing their language skills to achieve this was emphasized, and suggestions were made on the subject.

GİRİŞ

Hasta savunuculuğu rolü, hemşirelik uygulamalarının temel etik bir bileşenidir. Hemşirelik mesleğinin felsefi ve içsel gereksinimlerinin bir parçası olan bu role, hemşirelik eğitimlerinde, mesleki kodlarda, yönergelerde ve uygulama standartlarında sıkça yer verilmektedir (Cole ve ark., 2022). İçinde bulunulan statünün davranış boyutunu yansıtan rol kavramı, "Bir kişinin, içinde bulunduğu kurum veya topluluk içinde sahip olduğu hak ve sorumluluklara uygun davranışlarının bütünü" olarak tanımlanmaktadır (Linton, 1936). Hemşirelerin

sağlık sistemi içinde birey, aile ve topluma en yakın ve ulaşılabilir konumu gereği, hastalar için etkili savunuculuk davranışı göstermesi savunuculuk rolünün bir gereğidir. Uluslararası Hemşireler Birliği (2021) etik kodlarında hasta savunuculuğu rolü; (I) etik davranışı ve açık diyalogu teşvik eden bir uygulama kültürü sürdürme, (II) hatalar veya kazaya yakın durumlar meydana geldiğinde etik davranışı teşvik etme, (III) hasta güvenliğini açıkça konuşma, şeffaflığı savunma ve hata potansiyelini azaltmak için başkalarıyla birlikte çalışma, maddeleriyle desteklenmektedir (ICN, 2021).

Hemşirelerin yaptığı temel katkıya rağmen, sağlık sistemlerini güçlendirmede, hasta güvenliği gibi kritik bir konu hakkında konuşmak için yetkilendirilmede, olumsuz olaylara dikkat çekmeye teşvik edilmede veya sistem çalışmadığında endişelerini dillendirmede zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır (Ramsay ve ark, 2022). Küreselleşme ve eşitsizliklerin daha fazla ön planda olduğu günümüzde, sağlık bakım sisteminde bilim odaklı, etik yönü ön planda, hasta haklarını savunan, kaliteli ve güvenli bakım anlayışına sahip meslek üyelerinin yetiştirilmesi, hemşirelikte savunuculuk ve dillendirme sorumluluğunu düşünmeyi beraberinde getirmektedir (Seo ve Lee, 2024).

Hemşirelerin Savunuculuk Rolünde Karşılaştığı Zorluklar

Hasta savunuculuğu rolü, insan hakları ve hasta haklarını temel alan, hasta özerkliğine saygı ve zarar vermeme etik ilkeleri ile ilişkili ve mesleki özerkliğin en üst derecedeki göstergelerinden biridir. Hemşireler, hastalarının endişelerini ve ihtiyaçlarını diğer sağlık profesyonellerine ileterek ve gerektiğinde hastalarını savunarak, kaliteli ve hasta merkezli bakım almalarını sağlarlar (Alghamdi ve ark, 2023). Ancak hemşireler, hastalar için savunuculuk yaptıklarında bu rolü etkili bir şekilde yerine getirmelerini etkileyen birçok engelle karşılaşabilirler (Vitale, ve ark, 2019).

Bir çalışmada, kişisel korkular, kişilik özellikleri, mesleki yetersizlikler, hasta ile ilgili engeller, algılanan meslektaş zorbalığı, bürokratik engeller, mesleki yabancılaşma ve yapısal engellerin hemşirelerin savunuculuk rollerini olumsuz etkilediği belirtilmektedir (Laari ve Duma, 2023). Ayrıca hemşireler, çalışma ortamlarında güçsüzlük, destek eksikliği, sınırlı iletişim, hekimlerin liderlik etmesi, akranlara karşı ayrıcalık, hastalar ve ailelerle etkileşim kurmak için yeterli zamanın olmaması gibi faktörler nedeniyle hasta savunuculuğu rolünü gerçekleştirmede zorluk çekmektedir. Savunuculuk rolünde başarılı olamayan hemşireler, hasta bakımının kalitesini olumsuz etkileyen fiziksel, duygusal ve psikolojik sorunlar yaşamaktadır (Nsiah ve ark, 2023).

Hemşirelerin savunuculuk rolünü etkileyen engellerden biri de yetersiz iletişimdir. Bir hastaya, bir meslektaş, bir mesajı iletme becerisi etkili savunuculuk için temel bir beceridir (Earnest ve ark, 2023). Bu nedenle hemşirelerin endişelerini dile getirme konusunda kendilerini güvende hissetmelerini sağlayan, yöneticileri tarafından savunucu ve yapıcı mücadeleyi destekleyen kurumsal çabalar ele alınmalıdır (Norman ve ark, 2025). Diğer yandan literatür, hemşirelik eğitimi müfredatının hemşireleri hasta savunuculuğu için eğitmede önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır (Nesime ve Belgin, 2022). Bir çalışmada lisans hemşirelik müfredatında

hasta güvenliği için dillendirmeyi kapsayan bir içerik oluşturmanın, öğrenci güveni ve güçlenmesinde önemli psikososyal etkileri olduğu bildirilmiştir (Hanson ve ark, 2020). Diğer yandan, yeni mezun hemşireler uygulamalarının ilk yıllarında hastalarının ihtiyaçlarını karşılarken gelişmiş iletişim becerilerinde yetersizlik yaşamaktadır (Song ve McCreary, 2020). Yeni mezun hemşirelerin yetersiz iletişim becerisi, hasta savunuculuğu rolünü de olumsuz etkilemektedir. Kurumları tarafından güçlendirilen yeni mezun hemşirelerin, güvenli olmayan uygulamalara karşı konuşma isteğinin daha yüksek olduğu gösterilmektedir (Darawad, 2020). Başka bir çalışmada ise savunuculuğun yeni mezun hemşireleri hastaları, ekipleri ve kendileri için dillendirmeye iten önemli bir itici güç olduğu bildirilmiştir (Friary ve ark, 2023).

Kanıtlar, değişen sağlık sisteminin hemşirelikte savunuculuk rolünün önemini artırdığını ve hemşirelik eğitiminin savunuculuk açısından iyileştirilmesi gerektiğini (Akın ve Kurşun, 2020), hemşirelerin ise hastalarının en iyi çıkarları doğrultusunda hareket etmesini teşvik etmek için savunuculuk yapmayı öğrenmesi gerektiğini belirtmektedir (Terragni L, Raustøl,2022; Zolkefli ve Chandler, 2024). Bu bağlamda, klinik ortamdaki tüm hemşirelerin güçlendirilmesi ve savunmayı destekleyecek şekilde bir dillendirme eğitimi ile desteklenmesi üzerine yapılandırılmış çabalar dikkate alınmalıdır.

Dillendirme Süreci ve Eğitimi

Hasta bakım ortamında bir endişeyi gidermek ve hatalı kararları sorgulamak amacıyla ekip üyeleri arasındaki etkileşim gerektiğinde, hasta güvenliğini savunmak için ekip üyeleri güçlendirilmelidir. Hasta güvenliğini savunmak için en önemli stratejilerden biri olan “dillendirme”; sağlık profesyonellerinin riskli veya eksik eylemlerini fark ettikten sonra, bakım kalitesini ve hasta güvenliğini iyileştirmek için sorgulaması olarak tanımlanmaktadır (Okuyama ve ark, 2014).

Hasta güvenliğini dillendirmek, hastaya ulaşan hataları önlemek, bakım kalitesini artırmak ve aynı zamanda bir güvenlik kültürünü geliştirmek için hayati öneme sahiptir. Bu doğrultuda, hasta bilgilerinin etkin bir şekilde iletilmesinde, istenmeyen olayların azaltılmasında ve bakım kalitesinin iyileştirilmesinde kullanılacak yapılandırılmış iletişim araçlarının faydalı olduğu belirtilmektedir (Shahid ve Thomas, 2018).

Hemşireler, hasta adına savunuculuk yaparken ve düzeltici eylem ihtiyacını öne sürerken hataları düzeltme fırsatına sahiptir. Hemşire ne olursa olsun diğer sağlık profesyonelinin görüşüne karşı çıksa veya otoriteyi sorgulasa bile hastayı savunmalıdır (Agency for Healthcare Research and Quality, 2024).

Hasta güvenliği ve ekip performansını artırmak için strateji ve araçlar (Team Strategies and Tools to Enhance Performance and Patient Safety (TeamSTEPPS)), hasta güvenliğini ve klinik sonuçları iyileştirmek amacıyla sağlık hizmetleri ortamında iletişimi geliştirmek için özel olarak tasarlanmış yenilikçi iletişim araçlarından biridir. TeamSTEPPS araçlarının kullanımı desteklenerek hemşirelerin iletişim ve hasta güvenliği için savunuculuk

yapabilmeleri sağlanır (Brooks ve ark, 2022). Bu araçlar, hasta güvenliğini savunma, iki çaba kuralı, CUS (Concern- Uncomfortable-Safety) kuralı gibi ekip üyelerinin hasta bakımı hakkındaki kararlarına yönelik iletişimi şekillendirmesine yardımcı olan tekniklerdir. Kurallara yönelik basamaklar (AHRQ, 2024) ve yazarlar tarafından oluşturulan örnek diyaloglar aşağıdaki gibidir (Tablo 1, Tablo 2);

Tablo 1: Hasta savunuculuğu için iki çaba kuralı kullanım örneği

Basamaklar (AHRQ, 2024)	Örnek Durum	Diyalog Örneği
Meydan Okuma 1:	Ameliyat sırasında hemşire hastada kalan eksik bir ekipman hakkında endişesini bir cerraha söyler.	Hemşire: “Doktor Bey, az önce ameliyat malzemelerini sayarken eksik spanç olduğunu fark ettim. Hastayı kapatmanızdan endişe duyuyorum.”
Cevap endişeyi açıklığa kavuşturmuyorsa ve azaltmazsa	Cerrah, hastada kalan bir ekipman potansiyelini fark etmeden kapatmaya devam eder.	Doktor: “Bir problem olduğunu düşünmüyorum Ayşe hemşire.”
Meydan Okuma 2:	Hemşire hastanın kapatılmasına devam edilmesine yönelik ikinci bir meydan okumada bulunma yetkisine sahip olur. Hemşirenin ikinci meydan okuması, cerrahi ekipman sayımı tamamlanana kadar kapatmayı durdurmakla yükümlü tutar.	Hemşire: “Doktor Ahmet Bey, eksik spanç bulmadan hastayı kapatırsak, bu durum hasta güvenliği üzerinde olumsuz bir etki yaratabilir. Tekrar kontrol etmenizi öneriyorum.”
Güvenlik sorunu hala ele alınmadıysa, daha güçlü bir eylem planı uygulanması, diğer ekip üyelerinin dahil edilmesi, yönetici veya komuta zincirinin kullanılması	Cerrah işlemi durdurmayı kabul etmezse, başka bir cerrah veya cerrahi yöneticisinden müdahale etmesi istenebilir.	Doktor: “Ayşe hemşire boşuna endişeleniyorsun bence”. Hemşire: “Ahmet Bey, bu süreci durduruyorum ve Uzm. Doktor Ali Bey’i bilgilendirmenizi öneriyorum.”

Tablo 2. Hasta savunuculuğu için CUS kuralı kullanım örneği

Basamaklar (AHRQ, 2024)	Örnek Durum	Diyalog Örneği
(C)oncerned (Endişeliyim)	Hemşire hekim isteminde fazla doz ilaç girildiğini görür ve hekime endişesini belirtir.	Hemşire: “Dr. Bey bu ilacı uygulama konusunda endişeleniyorum.” Doktor: “Uygulayabiliriz, ciddi bir yan etkisi yok.” der ve işleme devam eder.
(U)ncomfortable (Rahatsızım)	Durum değişmezse, hemşire neden rahatsız olduğunu açıklar	Hemşire: “Dr. Bey, istemde ilaç dozu yüksek girilmiş, bu doz hasta için oldukça yüksek görünüyor. Bu ilacı uygulamaktan dolayı rahatsızım.” der. Doktor: “Daha önce defalarca istemi yaptım, bir sorun olduğunu düşünmüyorum.”
(S)afety issue (Güvenlik sorunu)	Hemşire çatışmanın çözülmediğini fark ettiğinde hasta güvenliği endişesini açıklar.	Hemşire: “Bu bir güvenlik sorunu, lütfen istemi kontrol eder misiniz çünkü hastanın hayatı tehlikededir.” Doktor: “Bakıyorum şimdi... Evet hatalı giriş var. İstemi değiştiriyorum.” der.

Dillendirme Eğitiminin Hemşireler Üzerine Yansımaları

Hemşireler için dillendirme eğitimi, merak ve sorgulama kültürünü teşvik etmek için temel oluşturur (Gray ve ark,2024). Literatürde, dillendirme eğitim programlarının hemşirelerin güvenliğe yönelik tutumlarını, konuşma düzeylerini (Walther ve ark, 2022) ve iletişim kapasitelerini (Lee ve ark, 2023) güçlendirmede etkili olduğu gösterilmektedir. Guris ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında, hemşirelere dillendirme konusunda beş yaşanmış gerçek klinik olayı ve bu olayların hasta güvenliği üzerindeki olumsuz etkileri gösterilmiştir (Guris ve ark, 2019). Müdahaleden sonra, katılımcılar arasında dillendirme konusunda algı ve davranışta önemli bir değişiklik olmuş ve çoğu, bir hekimin güvenli olmayan istemini reddetmeye karar vermiştir. Lee ve arkadaşlarının (2022) çalışmasında ise dillendirme eğitiminin hemşirelerin psikolojik refahını iyileştirdiği ve olumlu kurumsal performansı desteklediği sonucuna varılmıştır (Lee ve ark, 2022).

Carrillo ve arkadaşlarının (2024) çalışmasında, öğrencilerin staj sürecinde %88,3'ünün hasta güvenliği endişeleri yaşadığı ve üçte birinden fazlasının riskli bir durumda sessiz kaldığını bildirdiği belirtilmiştir (Carrillo ve ark, 2024). Jeong ve Kim'in (2023) çalışmasında, hemşirelik öğrencilerine dillendirme konusunda eğitim verilmesinin sağlık hizmetinin kalitesini artırmaya yardımcı olduğu vurgulanmıştır (Jeong ve Kim, 2023). Diğer yandan, kanıtlar olumsuz hasta olaylarını önlemek için hemşirelik öğrencileri ve yeni mezun hemşireler için dillendirme eğitimi programları geliştirmenin önemini vurgulamaktadır (Friary ve ark, 2023; Hoffmann ve ark, 2022).

Ülkemizde, hemşirelik lisans eğitimini tamamlayan bir mezunun, sağlık hizmeti sunumunda birey, aile, toplum ve sağlık ekibinin diğer üyeleri ile etkili iletişim ve iş birliği kurma yeterliliği önemli bir kriter olarak tanımlanmıştır (Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı, 2022). Bir çalışmada ise son sınıf hemşirelik öğrencilerinin iletişim yeterliliklerinin orta seviyenin üzerinde olduğu ve öğrencilerin iletişim yeterliliği arttıkça sürekli kaygı düzeylerinin azaldığı saptanmıştır (Sarıkaya ve Akçam, 2021). Bu bağlamda, hemşirelik öğrencilerinin eğitimlerinde erken dönemde dillendirme becerilerinin öğretilmesinin ve "güvenlik için konuşma"ya hazırlık çerçevesi oluşturulmasının, onların özgüvenleri ve güçlenmeleri üzerinde önemli etkileri olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Hanson ve ark, 2020).

Dillendirme Eğitimin Kurumsal ve Hasta Çıktıları Üzerine Yansımaları

Dillendirme eğitiminin hasta ve kurumsal sonuçlarına etkileri incelendiğinde yapılan çalışmalarda Kirkpatrick

değerlendirme modeli kullanılmış (Kirkpatrick, 2016), ancak değerlendirmelere göre kurumsal ve hasta sonuçları (seviye 4 çıktı) incelendiğinde sonuç değerlendirmelerine rastlanmamıştır (Lee ve ark, 2022; Chen ve ark, 2023). Sadece Koo ve Kim (2014) tarafından yapılan bir çalışma, erken istifa oranını ve yeni mezun hemşirelerin bir yıldan kısa sürede işten ayrılmasını, dillendirme eğitiminden sonra yöneticiler tarafından değerlendirilen bir seviye 4 sonuç çıktısı olarak ölçmüştür. Bu doğrultuda uzun vadeli kohort çalışmaları yürütülmesi önerilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşireler, sağlık sistemi ekibi içinde sahip oldukları rolleri ve profesyonel yönleriyle birey, aile ve toplum sağlığını önemli düzeyde etkilemektedir. Küreselleşme ile artan olumsuz sistemlerin ortasında, hemşirelerin sorgulayıcı, araştırmacı ve gerçeğin savunucusu olarak hasta güvenliğine zarar verecek tüm olayları dillendirmeleri önemlidir. Diğer yandan, literatür dillendirmenin, hataların hastaya zarar verecek şekilde ilerlemesini önlemede önemli bir savunma mekanizması olduğuna dair ikna edici kanıtlar sunmaktadır.

Hemşireler için dillendirme eğitimi, onların hatalı kararlara meydan okuma seviyelerini iyileştirebilir ve savunuculuk rolüne katkı sağlayabilir. Bu doğrultuda, hasta olaylarını önlemek için sağlık kurumları ve üniversiteler, hemşirelere ve hemşirelik öğrencilerine hasta güvenliği ve endişelerini dile getirme becerilerini geliştirmek için dillendirme konusunda eğitim sağlamalıdır. Ek olarak, kurum yöneticileri ve akademisyenler tarafından hemşirelerin dillendirme becerileri güçlendirildiğinde ve harekete geçmeye teşvik edildiklerinde, kaliteli ve güvenli bakım için iyileştirme sürdürülebilir hale gelebilir.

Tüm yönetim düzeylerindeki hemşireler, hemşirelerin sorgulayıcı savunucu rolüne yol gösterecek şekilde dillendirme becerilerini geliştirebilecekleri stratejiler oluşturmalıdır. Geleceğin hemşireleri olan öğrencilerin ve yeni mezun hemşirelerin hasta savunuculuğu rolünü kazanmaları için eğitim müfredatları, senaryoya dayalı dillendirme vaka örnekleri ve interaktif eğitim yöntemleri kullanılarak desteklenebilir. Hemşirelerin savunuculuk rollerinin desteklenmesinde, dillendirme eğitim programlarının etkinliğine yönelik farklı hemşirelik gruplarında çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

Alghamdi, N. S. A., Malibari, A. W. M., Radin, R. A. M. A., Qurban, A. H. S., Alsulami, S. A. H., Alnmees, M. D. R. (2023). *Unsung heroes: The essential work of medical nurses in healthcare. Journal of Namibian Studies: History, Politics, and Culture*, 39, 40-50. <https://doi.org/10.59670/d2vh6c75>.

- Agency for Healthcare Resource and Quality. (2024). TeamSTEPPS. <https://www.ahrq.gov/teamstepps-program/index.html>.
- Akın, B., & Kurşun, Ş. (2020). Hemşirelik fakültelerinin savunuculuk rolüne ilişkin algı ve görüşleri: Nitel bir araştırma. *Nursing Forum*, 55(4), 637-644.
- Brooks, A., Fitzpatrick, S., & Dunlap, E. (2022). Creating a culture of teamwork through the use of the TeamSTEPPS framework: A review of the literature and considerations for nurse practitioners. *Journal of Leadership Education*, 21(1), 155-162. <https://doi.org/10.12806/V21/I1/R11>.
- Carrillo, I., Serpa, P., Landa-Ramírez, E., Guilabert, M., Gómez-Ayala, Y., López-Pineda, A. (2024). Speaking up about patient safety, withholding voice and safety climate in clinical settings: A cross-sectional study among Ibero-American healthcare students. *International Journal of Public Health*, 69, 1607406. <https://doi.org/10.3389/ijph.2024.1607406>.
- Chen, H. W., Wu, J. C., Kang, Y. N., Chiu, Y. J., & Hu, S. H. (2023). Assertive communication training for nurses to speak up in cases of medical errors: A systematic review and meta-analysis. *Nurse Education Today*, 126, 105831. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2023.105831>.
- Cole, C., Mummery, J., & Peck, B. (2022). Empowerment as an alternative to traditional patient advocacy roles. *Nursing Ethics*, 29(7-8), 1553-1561. <https://doi.org/10.1177/09697330211020434>.
- Darawad, M. W., Mansour, M., & Al-Niarat, T. (2020). Organisational empowerment and assertive communication behaviours: A survey of Jordanian newly qualified nurses. *British Journal of Nursing*, 29(7), 419-425. <https://doi.org/10.12968/bjon.2020.29.7.419>.
- Earnest, M., Wong, S. L., Federico, S., & Cervantes, L. (2023). A model of advocacy to inform action. *Journal of General Internal Medicine*, 38(1), 208-212.
- Friary, P. M., Purdy, S. C., McAllister, L., & Martin, R. (2023). Speaking up in healthcare: An exploration of the allied health new graduate workforce. *Internet Journal of Allied Health Sciences and Practice*, 21(1), 5. <https://doi.org/10.46743/1540-580X/2023.2314>.
- Gray, M. M., Umoren, R., Sayre, C., Hagan, A., Jackson, K., Wong, K. (2024). Finding your voice: A large-scale nursing training in speaking up and listening skills. *Journal of Continuing Education in Nursing*, 55(6), 309-316. <https://doi.org/10.3928/00220124-20240201-05>.
- Guris, R. J., Duarte, S. S., Miller, C. R., Schiavi, A., & Toy, S. (2019). Training novice anaesthesiology trainees to speak up for patient safety. *British Journal of Anaesthesia*, 122, 767-775. <https://doi.org/10.1016/j.bja.2019.01.017>.
- Hanson, J., Walsh, S., Mason, M., Wadsworth, D., Framp, A., & Watson, K. (2020). 'Speaking up for safety': A graded assertiveness intervention for first year nursing students in preparation for clinical placement: Thematic analysis. *Nurse Education Today*, 84, 104252. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2019.104252>.
- Hemşirelik Eğitimi Derneği. (2024). Hemşirelik ulusal çekirdek eğitim programı (HUÇEP 2022). https://www.hemed.org.tr/wpcontent/uploads/2023/10/hemsirelik_cekirdek_egitim_programi.pdf.
- Hoffmann, M., Schwarz, C. M., Schwappach, D., Banfi, C., Palli, C., & Sendhofer, G. (2022). Speaking up about patient safety concerns: View of nursing students. *BMC Health Services Research*, 22(1), 1547. <https://doi.org/10.1186/s12913-022-08935-x>.
- International Council of Nurses. (2021). The ICN code of ethics for nurses 2021. https://www.icn.ch/sites/default/files/2023-04/ICN_Code-of-Ethics_EN_Web_0_0.pdf.
- Jeong, J. H., & Kim, S. S. (2023). South Korean nurses' experiences of speaking up for patient safety and incident prevention. *Healthcare*, 11(12), 1764. <https://doi.org/10.3390/healthcare11121764>.
- Kelly, S. H. (2020). The hidden curriculum: Undergraduate nursing students' perspectives of socialization and professionalism. *Nursing Ethics*, 27(5), 1250-1260. <https://doi.org/10.1177/0969733019881714>.
- Kim, K.I., Kim, S.J., Kim, B., 2018. A convergence study about the effects of assertiveness training on nurses' fear of negative evaluation, assertiveness behavior, and communication competency. *J. Korea Converg. Soc.* 9 (10), 487-495. <https://doi.org/10.15207/JKCS.2018.9.10.487>.
- Kirkpatrick, J.D., Kirkpatrick, W.K., 2016. Kirkpatrick's Four Levels of Training Evaluation. Association for Talent Development, Alexandria, Virginia.
- Laari, L., & Duma, S. E. (2023). Barriers to nurses' health advocacy role. *Nursing Ethics*, 30(6), 844-856. <https://doi.org/10.1177/09697330221146241>.
- Lee, E., De Gagne, J. C., Randall, P. S., Kim, H., & Tuttle, B. (2022). Effectiveness of speak-up training programs for clinical nurses: A scoping review. *International Journal of Nursing Studies*, 136, 104375. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2022.104375>.
- Lee, S. E., Dahinten, V. S., Seo, J. K., Park, I., Lee, M. Y., & Han, H. S. (2023). Patient safety culture and speaking up among health care workers. *Asian Nursing Research*, 17(1), 30-36. <https://doi.org/10.1016/j.anr.2023.01.001>.
- Linton, R. (1936). *The study of man: An introduction*. New York.
- Luca, C. E., Cavicchioli, A., & Bianchi, M. (2021). Nurses who assume the role of advocate for older hospitalized patients: A qualitative study. *SAGE Open Nursing*, 7, <https://doi.org/10.1177/23779608211030651>.
- Nesime, D., & Belgin, A. (2022). Impact of Education on Student Nurses' Advocacy and Ethical Sensitivity. *Nursing ethics*, 29(4), 899-914.
- Norman, K., Lewis, A., & Carter, L. (2025). The role of the nurse leader in facilitating effective support and communication to raise concerns. *British Journal of Nursing*, 34(3), 154-158.
- Nsiah, C., Kukye-Ayiri Ninnoni, P., Siakwa, M., & Nsiah, F. (2023). Exploring the implications of patient advocacy outcomes among practicing nurses within the hospital context: A qualitative research. *Open Journal of Nursing*, 13(12), 855-874. <https://doi.org/10.4236/ojn.2023.1312057>.
- Okuyama, A., Wagner, C., & Bijnen, B. (2014). Speaking up for patient safety by hospital-based health care professionals: A literature review. *BMC Health Services Research*, 14(1), 61. <https://doi.org/10.1186/1472-6963-14-61>.
- Ramsay, A., Birks, P.M., & Hartin, D. P. (2022). Advocacy in nursing: Speaking truth to power? *Collegian*, 29(5), 549-550. <https://doi.org/10.1016/j.colegn.2022.09.001>.
- Sarıkaya, N. A., & Akçam, M. (2021). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin iletişim becerileri ve sürekli kaygı durumları. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3), 458-464.
- Shahid, S., & Thomas, S. (2018). Situation, background, assessment, recommendation (SBAR) communication ability for handoff in health care—A narrative review. *Safety in Health*, 4(1), 1-9. <https://doi.org/10.1186/s40886-018-0073-1>.
- Seo, J. K., & Lee, S. E. (2024). Improving Patient Safety and Care Quality Through a "Speaking-Up" Climate: The Mediating Role of Situation Monitoring. *Risk Management and Healthcare Policy*, 2035-2043.
- Song, Y., & McCreary, L. L. (2020). New graduate nurses' self-assessed competencies: An integrative review. *Nurse Education in Practice*, 45, 102801. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2020.102801>.
- Terragni, L., & Raustøl, A. (2022). Human rights and nutritional care in nurse education: Lessons learned. *Nursing Ethics*, 29(4), 1-12. <https://doi.org/10.1177/09697330211057226>.

- Walther, F., Schick, C., Schwappach, D., Kornilov, E., Orbach-Zinger, S., Katz, D. (2022). The impact of a 22-month multistep implementation program on speaking-up behavior in an academic anesthesia department. *Journal of Patient Safety*, 18(7), e1036-e1040. <https://doi.org/10.1097/PTS.0000000000001017>.
- Vitale, E., Germini, F., Massaro, M., & Fortunato, R. (2019). How patients and nurses defined advocacy in nursing? A review of the literature. *Journal of Health, Medicine, and Nursing*, 63, 64-69.
- Zolkefli, Y., & Chandler, C. (2024). Patient's best interest as viewed by nursing students. *Nursing Ethics*, 31(8), 1457-1466. <https://doi.org/10.1177/09697330231225392>.